

Gondolatok egy vetélkedő kapcsán

(A II. világháború befejezésének 70. évfordulója kapcsán a HOKOSZ történeti vetélkedőt rendezett)

Prológus: Kénytelen vagyok legalább két szálon is elindulni, hogy érthetővé váljanak az összefüggések. A vetélkedő kapcsán, komplexitása miatt minden csoportnak önálló kutatásokat is kellett végeznie. A közismert tények mindenképpen kevésnek bizonyultak már a meghirdetés alapján... És ez jó, mert nem csak a jó pap, hanem a magára valamit adó katona is „holtig” tanul.

A háború poklát hősiezen végigharcoló magyar csapattestek tevékenységéről bőséges ismereteink vannak. Tudományos és irodalmi feldolgozásuk is szerteágazó. A hátország, a háborúval foglalkozó szépirodalmi és művészeti sokszínűsége azonban kevésbé ismert. A szépirodalom, a színház, a játékfilm művészet egy-egy kiemelkedő, vagy csak utólag „sztárolt” alkotásáról sokat hallhattunk. Néhány szobrot, képet biztosan többen is kapásból fel tudnánk sorolni, de a korszak lehetőségeit jól kihasználó plakátokról kevés információnk van. A '40-es években, televízió hazánkban még nem létezvén, a szöveges információ képi kiegészítése, a falragasz mellett elsiető emberek tudatát képes még ma is kellő mélységig megragadni. Ez az egymást dinamikusan kiegészítő ábrázolásmód sokat fejlődött a háború(k), és az azt követő időszakban is. Egy egyszerű, de ütős illusztráció, néhány odavetett szóval, többet hozhat a „konyhára” egy hosszú értekezésnél.

Éppen itt tartván a meditációban, amikor bekattant egy név. **Szennik György**, az ifjanc grafikus, akit mellel Puskás Tivadar távoli „rokonának” is tekintjük, néhány háborús plakátjéért 1946-ban 15 évet kapott. Ebből 7 évet le is töltött a Gyűjtőben.

Mivel van is néhány Szennik plakátom, megosztanám a nagyérdemű publikummal, hogy mit is ábrázolnak, és milyen úton is jutottam hozzájuk.

Puskás Tivadar Szennik György „rokonsága”

Mint barátaim, kollégáim körében közismert, immár legalább 15 éve foglalkozom, iskolám névadója Puskás Tivadar életével és korai munkásságával. *(Változó intenzitással és szerencsével.)* A fővonal kellő megértéséhez fontosnak tartom a női, testvéri, unokatestvéri szálak bogozgatását is.

Az 1844-ben **Puskás Tódor**, *(János, Lambert)* néven Pest-Budán született, a XIX. század második felének híres magyar menedzsere. A szépfiú, a családi legendák szerint az erdélyi vasút építése közben csábította el *(100 szál gyertyával, 10 icce borral és 100 cigánnyal)* gróf Török János, Ung megyei főispán, kissé elhanyagolt, fekete szemű, két gyermekes feleségét. A roppant csinos, **Vetter von der Lillie Sofia**, *(Jozefa, Stefania, Maria)*, saját jogán is grófnőt. Az élettársi kapcsolat gyümölcssei lettek a Philadelphiában 1876-ban született gróf **Török May** *(magyarul Puskás Májuska)*, és az 1881-ben Párizsban született gróf **Török Mária**, *(Margit, Theodóra, Zsófia, aki itthon csak a Puskás Margit nevet használta.)* Mindezek után, Szofi és Tivi, 1882-ben összeházasodtak a londoni Westminster apátságban, az anglikán egyház szabályai alapján. Igaz, hogy a római katolikus egyház szerint ez nem volt törvényes, de azért az 1886-ban, Budapesten született harmadik kislányuk, aki már **Puskás Theodora**, *(Zsófia, Mária)* néven lett anyakönyvezve. *(A főúri családokban módi volt a sok, a nagyik nevét is megemlítő keresztnév adása.)*

Puskás Tivadar 1893-ban, a **Telefonhírmondó** elindulása után egy hónappal, március 16-án elhunyt. A még mindig mutatós özvegy, 5 év gyász után hozzáment **aporkai Cserna Károly** festő-grafikushoz, a kor közismert művészehez. *(Cserna Károly két grafikai korszaka közötti festői munkásságával európai hírnévre tett szert. Feleségével, és annak rokonaival 1905-ben közel két éves látogatást tett Egyiptomban gróf Török Maynál, aki akkor már Djavidan Haoum néven a kairói alkirály, iszlamizált felesége volt. Az itt készült több tucat, a keleti témájú festménye. Ezáltal új, addig Európa számára ismeretlen világot tett igen népszerűvé. Mindezt Cserna Károly a birodalom uralkodójától, a török szultántól megkapta a Medjidie-rendet.*

A Medjidie-rend

1913-ban Cserna Károlyné, gróf Zsófia asszony meghalt. (*Férje és középső leánya May gyönyörű helyen, a Fiumei úti Temető központi árkádjában temetette el.*) Megözvegyült főhősünk bánatában az éppen kitörő Nagy Háború haditudósítójaként szenvedte végig a harcok négy keserves esztendejét, bánatát honvédelmi témájú grafikákba öntve. A háború után darabjaira hullott Monarchia volt fővárosába, Bécsbe költözött, ahol a '20-as évek elején megismerkedett egy roppant szép, pirospozsgás fiatal lánnyal. Miután özvegyünk feleségül vette a mutatós kisasszonyt, az Úr két tündéri kislánnyal ajándékozta meg őket. Csak néhány évig nevelhették családi boldogságban gyermekeiket, mivel a pirospozsgás arcú asszonyka tüdőgümőkórban elhunyt. A másodsor is megözvegyült Károlyunkra hirtelen rászakadt, most már két cserfes lányának felnevelése is. Ezt az édes terhet főhősünk, az Európa híró művész, a szerető édesapa mély alázattal, rendkívül sikeresen végezte el. Az egyik kislányból tanítónő, a másikkól, **Cserna Brigittából** színésznő lett. Egyetlen filmet ismerünk, melyben szerepelt. Ez pedig a háború alatt, 1944-ben forgatott „Ördöglovas” volt. (*A családi legendárium szerint, az 1940-es „Erdélyi kastélyban” is kapott szerepet, de valószínű ott csak egy néma statiszta lehetett.*) A mellékelt (*Szennik festmény*) bizonyítja, hogy a színésznő mai szemmel is igen csinos volt.

Cserna Brigitta

Ezt még megérte Károlyunk, de lánya esküvőjekor már jobb, hogy 9 éve a temetőben porladt. Ugyanis Brigitta férje a 7 évi fogházból éppen kiszabadult **Szennik György** lett. Ezzel a Puskás ágon végig értünk. Jöhet a Szennik ág!

Szennik György életútja házasságáig

Szennik György 1923-ban Budapesten született egy munkáscsalád gyermekeként. Vasztergályos édesapját 11 éves korában vesztette el, melynek következtében árvaházba került. Grafikai tanulmányait 16 éves korában kezdte el Aba-Novák Vilmos műtermében, majd a Magyar Iparművészeti Főiskola grafikai osztályában Domanovszky Endre, Haraghy Jenő és Sárközy Lóránd tanítványa volt. Bécsben Martin Pressernél (*Ő nem Presser Gábor apukája volt.*). Salzburgban Oskar

Kokoschkánál képezte magát. (Ha összehasonlítjuk Kokoschka a „Gyilkos, az asszonyok reménysége” című expresszionista drámához készített plakátja színeit, Szennik „SOHA TÖBBÉ 918” irredenta, vagy „munkád MEGRÖVIDÍTI a háborút” című falragaszaival, akkor még egy laikus is könnyen felismeri a hasonlóságot.)

1943-ban, tehát 20 évesen, Szennik György Horthy-ösztöndíjjal a római Collegium-Hungaricumban egy évet töltött. Hazaérkezvén, antibolsevista és háborús plakátokkal próbálta „meghálálni” az állami gondoskodást. Leghíresebb műve az „ÉN IS HADICÉL VAGYOK?” című.

Ezen a képen egy 3 éves színész gyermek: Páger Julika, Páger Antal kislánya sír. A keze roncsolt. Felrobbant benne egy játék baba, melyet a kép tetején elhúzó B-29-esről dobhattak le. (A mű keletkezése is regényes. Szennik, mint az egyik pesti újság grafikusja felkereste Tamás utcai lakásukban Páger Antal feleségét és engedélyével vázlatokat készített Julika lányukról, az őt delegáló lap számára. Természetesen a már említett, az amerikai bombázókat lejárató plakátra került a portré. Mikor ezt egy színházi előadásról hazatartva, autója reflektorának fényében meglátta a bős apa, kitört a családi perpatvar. Hiába tiltakozott szerencsétlen Komár Júlia asszony: „Engem egy fiatal rajzoló megvezetett”, különben is a „Színházi Újságban” tucatjával vannak fényképek rólad, az exhibicionista művésztől, és gyermekeinkről. Páger hajthatatlan volt. Szó szót követet, míg végül Tónink az általa szabadalmaztatott – de, azóta többek által átvett – „széktöréssel” nyugtatta meg önmagát.)

Én is hadicél vagyok

Györgyünk Budapest ostromában január 6-án megsebesült. Elvesztette egyik szeme világát. Már a kórházban letartóztatták és 1945. március idusán a Népbíróság „Szennik György plakátrajzoló” 15 év fegyházbüntetésre ítélte, melyből 7-et le is töltött a pesti Gyűjtőben. 1990 után rehabilitálták. *(Saját bevallása szerint a fegyházban folyamatosan munkahelyi plakátokat, valamint Lenin, Sztálin és Rákosi portrékat festett, a felvonulások és a különböző párt és állami szervek irodái számára.)*

Egy munkahelyi, tűzrendészeti plakát

Szabadulása után Sztálinvárost jelölték ki kényszerlakhelyéül. Itt ismerkedett meg Brigittával, aki mint deklasszált dzsenti ivadék, egy aporkai Cserna lány, szintén ide lett kitelepítve. Rövid udvarlás után összeházasodtak *(egyesek szerint egy ebédszünetben)*. A hölgynek két kikötése volt. „Ezeknek soha nem lépek színpadra és soha nem szülök gyermeket.” Mindkettőt be is tartotta. *(Szennik György túlélte, 2001-ben elhunyt feleségét, akit egész életében magázott.)*

1956 után viszonylagos jólétben élt a Szennik család. Műveit megvették, sok megrendelése volt. Művészete vallási irányultságot vett. 1963-ban az ő monumentális „Krisztus” grafikájával köszöntötte VI. Pál pápát beiktatása alkalmából a magyar „államfő” Losonczi Pál, a Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke. *(A pápai nuncius és Losonczi Pál köszönő levele is birtokunkban van.)* A legendárium szerint ezért a fantasztikus műért, mely megindította a Magyar Népköztársaság és Vatikán

közeledését, Szennik Györgyöt Béke Nobel-díjra javasolták. *(Hogy ki, azt homály fedi.)*

Később, 1980-ban a vatikáni „Magna Domina Hungarorum” kápolnában *(Magyarok Nagyasszonya-kápolnába)* is került néhány vallási témájú Szennik festmény és grafikai alkotás is.

Szent István a vatikáni magyar kápolnában

Érdekes a története ennek a kápolnának. Az eredetét még I. István király *(Akkor még nem volt Szent)* zarándokháznak építette, 1000 környékén. Ezt 1776-ban *(az ellenreformáció kellős közepén)* a Szent Péter bazilika sekrestyéjének bővítésekor, csak úgy, lebontották. *(Útban volt közel 800 éves műemlék. Újjáépíteni meg minek?)* Egészen a lengyel pápáig, II. János Pálig nem lett pótolva. Persze a nyugati szórványban dőzsölő, disszidens magyar egyházfik mindent megtettek **Lékai László** bíboros, esztergomi érsek lejárására. A hazai lehetőségek ismerete nélkül próbálták bagatellizálni azt a tényt, hogy a katolicizmusban eltöltött 200 év után, végre egy főpap a vasfüggöny mögül is képes volt magyar kápolnát építeni a Vatikánban.

Epilógus: Elérkezett az 1978-as esztendő vízkeresztje, amikor is **Cyrus Vance** külügyminiszter, **James Carternek** az Amerikai Egyesült Államok elnökének személyes képviselője visszahozta és átadta a **Magyar Szentkoronát** Apró Antal házelnöknek. Nagy nap volt ez a magyar történelemben, melyet a Baptista

Világegyház készített elő hangyaszorgalommal és mérnöki precizitással. *(Minderről, azóta is mélyen hallgatnak a mindenkori illetékesek.)*

A Losonczy Pál által celebrált fogadásra egyetlen művészt, Szennik Györgyöt várta el az Amerikai külügyminiszter úr. Neki ugyanis elhozott egy még 1946-ban kiérdemelt amerikai kitüntetést, melyet a Békéért kapta meg főhősünk. Az történt ugyanis, hogy az amerikai bombázók pilótái hazavittek néhányat Szennik „Én is hadicél vagyok?” című plakátjából és benevezették egy kiállítás versenyművei közé. Ez a háborúellenes plakát Amerikában egy nagydíjat, itthon pedig 15 év fegyházhozott az alkotónak.

Erre csak annyit szabad, illik reagálni, hogy „**No comment**”!

(Szeretném még elmondani, hogy Szenniknek ma is vannak követői. Hasonló a látásvilága egy csecsenföldi műnek, melyen több féllábú, félkarú, roncsolt kezű taposóaknára lépett szerencsétlen kisgyermek látható.)

Budapest, 2015. június 27.

Dr. Horváth László Ferenc
tart. mk. őrm.